

**İSTİHDAMA KABULDE ASGARİ YAŞA İLİŞKİN 138 SAYILI
SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN**

(Resmî Gazete ile yayımı: 27.1.1998 Sayı: 23243)

Kanun No

4334

Kabul Tarihi

23.1.1998

MADDE 1.- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun 1973 yılında Cenevre'de yapılan 58 inci oturumunda kabul edilen İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin 138 Sayılı Sözleşmenin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

SÖZLEŞME NO : 138

İSTİHDAMA KABULDE ASGARİ YAŞA İLİŞKİN SÖZLEŞME / 1

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı,

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'de toplanmaya çağırılmış ve 6 Haziran 1973 tarihinde düzenlediği 58. oturumunda,

Oturum gündeminin dördüncü maddesini oluşturan istihdama kabulde asgari yaş konusunda yapılan bazı önerileri kabule karar vererek,

1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesi, 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesi, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesi, 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesi, 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesi, 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesi ve 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesi hükümlerini dikkate alarak,

Çocukların çalıştırılmasına tamamen son vermek amacıyla, sınırlı sayıda ekonomik sektöre uygulanabilen mevcut sözleşmelerin zaman içerisinde yerini alacak genel bir belge oluşturulmasının zamanının geldiğini gözönünde tutarak ve

Bu önerilerin bir Uluslararası Sözleşme haline getirilmesini kararlaştırarak,

Bin doküzyüz yetmiş üç yılı Haziran ayının işbu yirmi altıncı günü Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973 olarak adlandırılacak aşağıdaki sözleşmeyi kabul etmiştir.

Madde 1

Bu Sözleşmenin kendisi için yürürlükte olduğu her üye, çocuk işçiliğini etkin bir şekilde ortadan kaldırmayı ve istihdama veya çalışmaya kabul için asgari yaşın giderek gençlerin fiziksel ve zihinsel yönden tam olarak gelişmelerine olanak tanıyacak bir düzeye yükseltilmesini sağlayan ulusal bir politika takip etmeyi kabul eder.

Madde 2

1. Bu Sözleşmeyi onaylayan her üye, onay belgesine ekleyeceği bir beyanla, kendi ülkesinde ve kendi ülkesinde kayıtlı bulunan ulaşım araçlarında istihdama veya çalışmaya kabul için asgari yaş sınırını belirleyecektir; bu sözleşmenin 4. ve 8. maddeleri saklı kalmak üzere, hiçbir kimse bu yaşın altında herhangi bir meslekte istihdama veya çalışmaya kabul edilmeyecektir.

2. Bu sözleşmeyi onaylayan her üye, daha önce belirlemiş olduğu asgari yaşdan daha yüksek bir asgari yaş belirlediğini sonradan yapacağı yeni açıklamalarla Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürlüğüne bildirebilir.

3. Bu maddenin 1. fıkrasına göre belirlenen asgari yaş sınırı, zorunlu öğrenim yaşının bittiği yaşın altında ve her halükarda 15 yaşın altında olmayacaktır.

4. Ekonomisi ve eğitim olanakları yeterince gelişmemiş olan her üye, bu maddenin 3. fıkrası hükümlerini dikkate almaksızın varsa ilgili işveren ve işçi örgütlerinin görüşünü aldıktan sonra, asgari yaşı başlangıçta 14 olarak belirleyebilir.

5. Bir önceki fıkraya gereğince asgari yaşı 14 olarak belirleyen her üye, bu sözleşmenin uygulanmasına ilişkin olarak Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasasının 22. maddesine göre sunacağı raporlarda :

a) bu belirlemenin gerekçelerinin devam ettiğine veya

b) belirli bir tarihten sonra sözkonusu hükümlerden yararlanma hakkında vazgeçtiğine,

ilişkin bir açıklamaya yer verecektir.

Madde 3

1. Doğası veya yapıldığı koşullar bakımından genç kişilerin sağlığını, güvenliğini veya ahlakını tehlikeye düşürebilecek her türlü istihdam veya çalışmaya kabul için asgari yaş 18'in altında olmayacaktır.

2. Bu maddenin 1. fıkrasının uygulandığı istihdam veya çalışma türleri, varsa işveren ve işçi örgütlerine danışıldıktan sonra ulusal mevzuat yahut yetkili makamca belirlenecektir.

3. Ulusal mevzuat yahut yetkili makam bu maddenin 1. fıkrası hükümlerine bakılmaksızın, varsa işveren ve işçi örgütlerine danışarak, sözkonusu genç kişilerin sağlığı, güvenliği ve ahlakının tam olarak güvenceye alınması ve genç kişilerin ilgili faaliyet dalında yeterli özel öğrenim veya mesleki eğitim görmeleri koşuluyla 16 yaşından itibaren istihdamlarına veya çalışmalarına izin verebilir.

Madde 4

1. Yetkili makam gerektiğinde, varsa ilgili işveren ve işçi örgütlerine danıştıktan sonra özel ve önemli uygulama sorunlarının çıktığı sınırlı istihdam ve çalışma kategorilerini bu sözleşmenin uygulama alanı dışında tutabilir.

2. Bu sözleşmeyi onaylayan her üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesi gereğince Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili olarak vereceği ilk raporda, bu maddenin 1. fıkrasına göre uygulama alanı dışında bırakılan kategorilerin listesini kapsam dışı bırakma nedenlerini de belirterek açıklayacak ve müteakip raporlarında kapsam dışı tutulan bu kategorilerle ilgili mevzuatın durumu ile Sözleşmeye bu kategorileri kapsama alması bakımından ne ölçüde işlerlik kazandırıldığına veya işlerlik kazandırılmasının öngörüldüğü hususlarında bilgi verecektir.

3. Bu sözleşmenin 3. maddesinin kapsadığı istihdam veya çalışma, bu maddeye dayanılarak Sözleşme kapsamı dışında bırakılmayacaktır.

Madde 5

1. Ekonomisi ve idari yapısı yeterince gelişmemiş bir üye bu sözleşmenin uygulama alanını, varsa ilgili işçi ve işveren örgütlerine danışarak başlangıç aşamasında sınırlayabilir.

2. Bu maddenin 1. fıkrası hükmünden yararlanan her üye, onay belgesine ekleyeceği beyanda Sözleşme hükümlerinin uygulanacağı işyerlerini ya da ekonomik faaliyet dallarını belirtecektir.

3. Bu sözleşme hükümleri her halükarda aşağıda kayıtlı işler bakımından uygulanacaktır : madencilik ve maden çıkarımı; imalat; inşaat; elektrik, gaz ve su; temizlik hizmetleri; ulaştırma, depolama ve haberleşme; düzenli olarak ücretli işçi istihdam etmeyen ve yerel tüketim amacıyla üretim yapan küçük ölçekli aile işletmeleri dışında kalan ticari amaçlı üretimde bulunan diğer tarım işletmeleri ve plantasyonlar.

4. Sözleşmenin uygulama kapsamını bu madde uyarınca sınırlamış olan üyeler,

a) Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesi uyarınca düzenleyecekleri raporlarda, Sözleşmenin uygulanma kapsamı dışında bırakılan faaliyet dallarında çocukların ve gençlerin çalışmaları ya da istihdamlarına ilişkin genel durumu ve Sözleşme hükümlerinin uygulama alanının genişletilmesi doğrultusunda kaydedilen gelişmeleri bildirecekler;

b) Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü'ne gönderecekleri resmi bir beyan ile uygulama kapsamını her zaman genişletebileceklerdir.

Madde 6

Bu sözleşme, çocuklar ve gençler tarafından genel, mesleki ve teknik eğitim için okullarda veya diğer eğitim kuruluşlarında yapılan işlere veya yetkili makamın varsa ilgili işçi ve işveren örgütlerine danışarak belirlediği koşullara göre işyerlerinde en az 14 yaşındaki kişilerin yaptıkları ve

- a) esas olarak bir okul ya da bir eğitim kuruluşunun, sorumlu bulunduğu bir eğitim veya öğretim kurumunun,
- b) yetkili makam tarafından onaylanmış olup büyük ölçüde veya tamamen bir işyerinde yürütülen bir eğitim programının veya
- c) eğitim veya meslek seçimini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmış bir yönlendirme ya da rehberlik programının ayrılmaz parçası olan işlere uygulanmaz.

Madde 7

1. Ulusal mevzuat 13-15 arası yaşlardaki kişilerin,
  - a) sağlıklarına veya gelişmelerine zarar vermesi ihtimali bulunmayan ve
  - b) okula devamlarını, yetkili makamın onayladığı mesleğe yöneltme veya mesleki eğitim programlarına katılmalarını veya derslerden yararlanmalarını engellemek koşuluyla hafif işlerde çalışmalarına veya istihdamlarına izin verebilir.
2. Ulusal mevzuat en az 15 yaşında olmakla birlikte henüz zorunlu öğrenimlerini tamamlamamış olan kişilerin bu maddenin 1. fıkrasının (a) ve (b) paragraflarında belirtilen koşullara uygun işlerde çalışmalarına veya istihdamlarına da izin verebilir.
3. Yetkili makam bu maddenin 1. ve 2. fıkralarına uygun olarak istihdama veya çalışmaya izin verilebilecek faaliyetlerin neler olduğuna karar verecek ve bu çalışma veya istihdamın koşulları ile çalışma sürelerini belirleyecektir.
4. Bu maddenin 1. ve 2. fıkraları dikkate alınmaksızın, 2. maddenin 4. fıkrası hükümlerinden yararlanmakta olan bir üye, bu durum devam ettiği sürece bu maddenin 1. fıkrasındaki 13 ve 15 yaşları 12 ve 14 ile, 2. fıkradaki 15 yaşı 14 ile değiştirebilir.

Madde 8

1. Yetkili makam, varsa ilgili işçi ve işveren örgütlerine danıştıktan sonra, Sözleşmenin 2. maddesinin öngördüğü çalışma ya da istihdam yasaklamalarına sanatsal faaliyetlere katılma gibi amaçlar için münferit çalışma izinleri suretiyle istisnalar getirebilir.
2. Bu şekilde verilecek izinler, çalışma ya da istihdamın koşullarını belirleyecek, süresini sınırlayacaktır.

Madde 9

1. Yetkili makam, bu sözleşme hükümlerinin etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak için uygun cezai hükümleri de dahil gerekli tüm önemleri alacaktır.

2. Ulusal mevzuat veya yetkili makam, Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin hükümlere uyulmasından sorumlu kişileri tanımlayacaktır.

3. Ulusal mevzuat veya yetkili makam, işverenin muhafaza edeceği ve hazır bulunduracağı kayıt defteri veya diğer belgeleri tanımlayacaktır; bu kayıt defteri veya belgelerin işverenin istihdam ettiği ya da kendisi için çalışan ve yaşları 18'den küçük olan kişilerin adları ile, mümkün olduğu hallerde usulünce onaylanmış doğum tarihlerini veya yaşlarını içermesi gerekir.

Madde 10

1. Bu sözleşme, 1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesini, 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesini, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesini, 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesini, 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesini, 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesini ve 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesini bu maddede öngörülen koşullar dahilinde tadil eder.

2. Bu sözleşmenin yürürlüğe girmesi 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesini ya da 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesini başka onaylara kapatmaz.

3. 1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesine; 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesine; 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesine ve 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesine taraf bütün ülkeler, bu sözleşmelerin onaya kapatılmasına, bu sözleşmeyi onaylamak suretiyle veya Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü'ne iletecekleri bir beyan ile muvafakat ettiklerinde bu sözleşmeler başka onaylara kapanırlar.

4. İşbu sözleşme yükümlülüklerinin

a) 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesine (Düzeltilmiş) taraf olan bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve bu sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi halinde anılan sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar,

b) 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesinde tanımlandığı şekilde sanayi dışı istihdama ilişkin olarak anılan sözleşmeye taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar,

c) 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesinde (Düzeltilmiş) tanımlandığı şekilde sanayi dışı istihdama ilişkin olarak anılan sözleşmeye taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve işbu sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaş'tan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

d) deniz işlerinde istihdam bakımından 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesine (Düzeltilmiş) taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve işbu sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaş'tan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi ya da üye ülkenin bu sözleşmenin 3. maddesinin deniz işlerindeki istihdama uygulandığını belirtmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

e) deniz balıkçılığında istihdama ilişkin olarak 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesine taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve Sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaş'tan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi ya da üye ülkenin işbu sözleşmenin 3. maddesinin deniz balıkçılığında istihdama uygulandığını belirtmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

f) 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesine taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve o sözleşme uyarınca belirlenen yaştan daha az olmayan bir asgari yaşın bu sözleşmenin 2. maddesi uyarınca belirlenmesi ya da üye ülkenin işbu sözleşmenin 3. maddesi gereğince bu yaş sınırının yeraltı maden ocaklarında istihdama da uygulandığını belirtmesi halinde anılan sözleşme bu sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle kendiliğinden ve derhal yürürlükten kalkar.

5. Bu sözleşme yükümlülüklerinin kabulü, Sözleşmenin yürürlüğe girmesi halinde ve yürürlüğe girdiği tarihte

a) 12. maddesi uyarınca 1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesinin yürürlükten kalkmasını,

b) 9. maddesi uyarınca tarıma ilişkin olarak 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesinin yürürlükten kalkmasını,

c) deniz işlerinde istihdama ilişkin olarak 10. maddesi uyarınca 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesinin ve 12. maddesi uyarınca 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesinin yürürlükten kalkmasını gerektirir.

Madde 11

Bu sözleşmenin kesin onay belgeleri Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürlüğüne gönderilir ve onun tarafından kaydedilir.

Madde 12

1. Bu sözleşme, ancak onay belgeleri Genel Müdür tarafından kaydedilmiş olan Uluslararası Çalışma Örgütü Üyelerini bağlar.

2. Bu sözleşme, iki üyenin onay belgesi Genel Müdür tarafından kaydedildiği tarihten on iki ay sonra yürürlüğe girer.

3. Bu sözleşme, onu onaylayan her üye için, onay belgesi kaydedildiği tarihten on iki ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 13

1. Bu sözleşmeyi onaylayan her üye, ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir süre sonunda, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürlüğüne göndereceği ve bu müdürlüğün kaydedeceği bir belge ile feshedebilir. Fesih, kayıt tarihinden ancak bir yıl sonra geçerli olur.

2. Bu sözleşmeyi onaylamış olup da onu, bundan önceki fıkrada sözü edilen on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl süresince bu madde gereğince feshetmek seçeneğini kullanmayan her üye yeniden on yıllık bir süre için bağlanmış olur ve bundan sonra bu sözleşmeyi her on yıllık süre bitince, bu maddenin içerdiği koşullar içinde feshedebilir.

Madde 14

1. Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, örgüt üyeleri tarafından kendisine bildirilen, bütün onaylama ve fesihlerin kaydedildiğini Uluslararası Çalışma Örgütünün bütün üyelerine duyurur.

2. Genel Müdür kendisine gönderilen Sözleşmenin ikinci onay belgesinin kaydedildiğini örgüt üyelerine duyururken bu sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında örgüt üyelerinin dikkatini çeker.

Madde 15

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddeler gereğince kaydetmiş olduğu bütün onaylama ve fesihlere ilişkin tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın 102. maddesi uyarınca kaydedilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ulaştırır.

Madde 16

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, gerekli gördüğü zaman bu sözleşmenin uygulanması hakkında bir raporu Genel Konferansa sunar ve onun tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun konferans gündemine alınması gereği hakkında karar verir.

Madde 17

1. Konferansın bu sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir sözleşme kabul etmesi halinde ve yeni sözleşme aksini öngörmediği takdirde :

a) Değiştirici yeni sözleşmenin bir üye tarafından onaylanması durumu, yukarıdaki 16. madde dikkate alınmaksızın ve değiştirici yeni sözleşme yürürlüğe girmiş olmak kayıt ve şartı ile, bu sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini gerektirir.

b) Değiştirici yeni sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren bu sözleşme üyelerin onaylamasına artık açık bulundurulamaz.

2. Bu sözleşme, onu onaylayıp da değiştirici sözleşmeyi onaylamamış bulunan üyeler için herhalde şimdiki şekil ve içeriğiyle geçerli olmakta devam eder.

Madde18

Bu sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri aynı şekilde geçerlidir.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
12	10	238
20	54	99
44	47	43: 44, 45, 90: 95

I- Gerekçeli 211 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 47 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tali Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler, Esas Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/516